

LEGELŐHASZNOSÍTÁS HÚSHASZNÚ SZARVASMARHÁVAL ÉS HIDEGVÉRŰ LÓVAL

Makray S. - Dér F. - Stefler J. - Hancz Cs.

Summary

Rearing draft horses on pasture is a new way of grassland utilization, which has started in the 80's in Hungary. (In our investigation from 1988 to 1990.) Beef cattle and draft horses were kept on similar paddocks. Rearing ability of cows and mares were compared by weight of offsprings- adjusted for 205 days- and weaning weight/100 kg maternal weight. Data show better rearing ability of draft horses. The average of daily gain of foals was more by 191g/day than that of calves. The difference in weaning weight/100 kg maternal weight was small, but statistically significant). The investigated grazing period was divided into 3 parts. The yield of grass was highest in the first and lowest in the third period. Growing animals had gained weight during the whole grazing season, but their mothers lost weight. Summarizing all of the data, it can be concluded, that rearing ability of mares is outstanding and their utilization of grassland is only slightly below of that of beef cattle. Since grassland utilization is moderate in Hungary nowadays, increasing the stock of both species can be made without endangering ecological potential.

Bevezetés

A gyepre alapozott hústermelés hagyományos ágazatai a marhahús- és juhhús-termelés mellett a hidegvérű lovak legelőn történő felnevelése és vágólóként történő értékesítése a gyephasznosítás új lehetőségét nyitja meg számunkra. A hidegvérű lovak legeltetési tartásának vizsgálatai az 1980-as évek közepén kezdődtek, ezek eredményeiről STEFLER (1991, 1992), BODÓ és mtsai (1991), DÉR és mtsai (1992, 1993), Dér (1995), MAKRAY és mtsai (1995) számoltak be. A tapasztalatok alapján összességében megállapítható, hogy a legeltetési húslőtartás a húsmarhatartás technológiai elemein alapul (BODÓ és mtsai, 1991; STEFLER, 1991; DÉR és mtsai, 1993; TAKÁCS, 1994; GULYÁS és mtsai, 1998).

Tekintettel arra, hogy a húsló a gyephasznosító állattenyésztési ágazatok egyik alternatívája, és hogy a tartási-takarmányozási módszerek, valamint a menedzsment is hasonló a húsmarhatenyésztéshez, felmerül a kérdés, hogy e két állatfaj a gyephasznosítás hatékonysága tekintetében miként viszonyul egymáshoz.

Anyag és módszer

Húsmarhák és húslovak anyai nevelőképességének összehasonlítása céljából a kísérleti állományokat a legeltetési idényben azonos legelőszakaszokon együtt tartottuk. Az anyaállatok nevelőképességét az utódok 205 napra korrigált választási súlyával és a 100 kg anyai élősúlyra jutó választási súllyal fejeztük ki, illetve hasonlítottuk össze. A két állatfaj legelőszükségletének, illetve az egységnyi legelőterületen előállított élősúly mennyiségének mérésére további vizsgálatokat végeztünk. Ennek során a húsmarhákat és a hidegvérű lovakat egymás mellett, de egymástól elkülönített legelőszakaszokon tartottuk. A vizsgálat során mértük a legeltetett területek nagyságát, az anyaállatok és a növendékek élősúly-változását. A kapott adatokból kiszámítottuk és összehasonlítottuk a vizsgált állatfajok egy

hektárra jutó élősúly-termelését.

Eredmények

A húsmarhák és hidegvérű lovak nevelőképességét három éven keresztül mértük. Az adatok összehasonlítását az 1. táblázaton mutatjuk be.

Az adatok egyértelműen a hidegvérű lovaknak a húsmarhákkal szembeni jobb nevelőképességét igazolják. A vizsgálat három évének átlagában az egy életnapra jutó élősúlygyarapodásban a csikók 191 grammal múlták felül a borjak hasonló értékeit. A 100 kg anyai élősúlyra jutó választási élősúlyban jelentős különbség nem volt.

A csikók és borjak élősúlygyarapodásában tapasztalt különbség okát keresve következő kísérletünkben a növendékek élősúlyának ellenőrzésekor mértük az anyaállatok élősúlyát is. Ezt azért tartottuk szükségesnek, mert a legelőn előállított ló- és marhahús mennyiségének értékelésekor nemcsak a növendékek súlygyarapodását kell figyelembe venni, hanem számolnunk kell az anyaállatok élősúlygyarapodásával vagy esetleges élősúly csökkenésével. Ezért a 2. táblázaton közölt adatok tartalmazzák az anyai élősúlyváltozással korrigált hústermelést is.

A vizsgált időszak három periódusra bontható, amelyek közül az elsöre a jó minőségű és elegendő fűtermés, a másodikra a második növedék gyengébb termése, míg a harmadikra az aszályos időjárás miatt kis mennyiségű, lábon elszáradt gyepállomány volt a jellemző. A különböző mennyiségű és minőségű takarmányellátás természetesen éreztette hatását a súlygyarapodási mutatókban is. A növendékek élősúlya mindhárom időszakban gyarapodást mutatott, de ez az érték mindkét állatfajnál a gyenge takarmányellátottságú harmadik időszakban - az anyai élősúlycsökkenés miatt - összességében súlyvesztésként jelentkezik. A három periódust együttesen értékelve megállapítható, hogy mind a növendékek élősúlygyarapodása, mind az anyai élősúlyváltozással korrigált hústermelés vonatkozásában a két állatfaj közül a lovak értékei voltak jobbak.

A vizsgálat során mértük a húsmarhák és a hidegvérű lovak által legeltetett terület nagyságát és kiszámítottuk a legeltetett területre jutó élősúlytermelést (3. táblázat).

A gyepterületek hasznosítása során az igazi végterméknek az egységnyi területen előállított állati termék tekinthető. Így annak ellenére, hogy a húsllovak a súlygyarapodás, illetve a választáskori élősúly vonatkozásában a húsmarhákénál jobb értékeket mutattak, egységnyi legelőterületre vonatkoztatva a húsmarhák hústermelése volt a kedvezőbb. Ez az eltérés nem túl jelentős, és miután a rendelkezésre álló gyepterületek kihasználtsága nem kielégítő, inkább csak elméleti jelentősége van. Az eltérés oka feltehetően a két állatfaj eltérő emésztési sajátosságaiban ill. a legelőfü eltérő kihasználásában keresendő.

Összességében tehát megállapítható, hogy a hidegvérű lovak kiváló nevelőképességgel rendelkeznek, a gyephasznosítás tekintetében pedig alig maradnak el a húsmarhától. Miután a legelőterületek kihasználtsága jelenleg rendkívül szerény, a két állatfaj létszámfejlesztése akár párhuzamosan is elképzelhető, az ökológiai potenciál ésszerű hasznosításának veszélyeztetése nélkül.

Irodalomjegyzék

Bodó I. – Szabára L. – Hamza L. – Pataki B. (1991): The comparison of mare and suckler cow in meat production. 42nd Annual Meeting of the EAAP. September, Berlin 8-12.

- Dér F. – Stefler J. – Stefler J.-né – Máté S. (1992): Gyepre alapozott szarvasmarha- és lóhústermelés. Természetes állattartás 2. Tudományos és Termelési Tanácskozás, Szolnok, 49-56. p.
- Dér F. – Vargyas Cs. – Vinczeffly I. (1993): Legelőberendezések. In: Vinczeffly I.: Legelő- és gyepgazdálkodás. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 400 pp.
- Dér F. (1995): A legeltetési állattartás lehetőségei. Gyepgazdálkodási Szakülés a Magyar Tudományos Akadémián. Debrecen, nov. 23. 119-120. p.
- Gulyás L. – Kovácsné Gaál K. – Szalka É. – Kovács T. (1998): A magyar hidegvérű lótenyésztés ökonómiai vizsgálata a bogoszlói „Kisalföld” Mg.Sz.-ben. Acta Agronomica Óvariensis. Vol. 40. No. 2. 201-212. p.
- Makray S. – Stefler J. – Hancz Cs. – Dér F. – Sarudi I. (1995): Meat production by draft horses on grassland. Animal Science Days, Bled, Slovenija, 26-29. September, Research Reports, 105-108. p.
- Stefler J. (1991): Jó piaca van a vágólónak. Gyephasznosítás új módon. Kistermelők Lapja 8. 10-11. p.
- Stefler J. (1992): A gyephasznosítás kaposvári módszerei. Számadás 4. 31. 16-17. p.
- Takács J. (1994): Hidegvérű csikók növekedés-intenzitásának ellenőrzése eltérő üzemi körülmények között. TDK dolgozat, Keszthely, 46 pp.
-

Szerzők: Makray Sándor egyetemi adjunktus
Dér Ferenc egyetemi docens
Stefler József egyetemi tanár
Hancz Csaba egyetemi docens
Kaposvári Egyetem Állattudományi Kar
7400 Kaposvár, Guba Sándor u. 40.

Legeltetett húsmarhák és hidegvérű lovak nevelőképességének összehasonlítása

1. táblázat

Megnevezés	Húsmarha			Hidegvérű ló				
	1988	1989	1990	Össz. ill. átlag	1988	1989	1990	Össz. ill. átlag
A vizsgálat évei	11	11	10	32	7	9	9	25
Anyai élősúly	475	475	469	473	544	685	685	646
Elősúly választáskor (kg)	181	213	217	203,4	224 ^a	298 ^b	306 ^b	280,4
205 napos választási súly (kg)	176,4	184,4	191,1	183,8 ^A	192,9 ^a	238,0 ^b	230,7 ^b	222,8 ^B
1 életnapra jutó élősúly	860	900	932	896 ^A	1.207	1.330	1.749	1.087 ^B
100 kg anyai élősúlyra jutó választási súly (kg)	38,3	45,3	47,0	43,5 ^A	41,5	43,6	44,8	43,4 ^B

A különböző betűkkel jelölt átlagok $P = 0,002 - 0,058$ szinten szignifikánsan különböznek.

Húsmarhák és hidegvérű lovak testsúlyváltozása a legelőn

2. táblázat

Megnevezés	04.28 –5.27.	05.28-06.24.	06.25-07.27.	Össz. ill. átlag
Tehén élősúly változás	14,0	18,4	-26,8	
- egy állatra (kg)	467	657	812	
- egy napra (g)				
Borjú élősúly változás				
- egy állatra (kg)	32,4	29,8	19,0	
- egy napra (g)	1 083	1 060	576	
Kanca élősúly változás	38,0	9,2	-37,6	
- egy állatra (kg)	1 267	329	-1 139	
- egy napra (g)				
Csikó élősúlyváltozás				
- egy állatra (kg)	50,4	42,0	31,0	
- egy napra (g)	1 680	1 500	939	
Anyai élősúlyváltozással korrigált hústermelés				
Húsmarha	46,4	48,2	-7,8	86,8
- egy állatra (kg)	1 548	1 721	-236	954
- egy napra (g)				
Hidegvérű ló	88,4	51,2	-6,6	133,0
- egy állatra (kg)	2 947	1 829	-200	1462
- egy napra (g)				

**Húshasznú szarvasmarhák és hidegvérű lovak
hústermelése a legeltetett területre vonatkoztatva**

3. táblázat

Megnevezés	Legeltetett terület (ha)	Anyai élősúly változással korrigált súlygyarapodás (kg)	Élősúlytermelés 1 ha legeltetett területen (kg)
Húshasznú tehén és borja (n=5)	2,54	434	170,9
Hidegvérű kanca és csikója (n=5)	3,99	665	166,7